

בני ברית ישראל

מועצה אזורית דרום

יו"ר מועצה: אבי ארז
ereza100@gmail.com

עורך: יוסי רזי
razyf@013net.net

עלון מספר 11

לשכת בנימין דה רוטשילד

לשכת נתיבי השלום

לשכת הנשיא ויצמן

אייר תשפ"א

העלון הדיגיטלי

אפריל 2021

תוכן עניינים

דבר העורך – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי ארז

מהנעשה בלשכת הנשיא ויצמן – אבי ארז

מהנעשה בלשכת בנימין דה רוטשילד – ד"ר הדס הכהן , ד"ר איריס הכהן

זכרונות ילדות – אביאל קורן

הפעם על חקר המוח - ד"ר יאיר שרן

מבט לאבחון ההתמודדות הלאומית עם משבר הקורונה – אל"מ מיל. מוטי שפירא

משה (מוסי) ליטבק – אז מה אם אנחנו מרחובות – צבי תדמור

מאורעות תרפ"א במושבה רחובות - צבי תדמור

היה הייתה עברית – רות קלי

מעבר לשולחן הטיפולים – ד"ר רפי שחף

חלון לעלון

יוסי רזי

הייתן רוצות, קוראות נכבדות, לחיות עד גיל תשעים? תשעים וחמש??? מאה???

אני זכיתי להכיר מישהו שעשה, ועושה זאת. באיכות מרשימה, בצלילות מלאה. חוש הומור בריא, מוקף בבני משפחה וחברים מכל עבר. לא הייתן נותנות לו יותר משמונים. ליהודי היקר הזה קוראים משה דגן, הוא עובר בימים אלה למאה השניה בחייו, הוא חבר בפרלמנט של רחובות (קבוצת אנשים מבוגרים במקצת , גיל ממוצע שמונים, חמישים במספר, אנרגטיים במידה מספקת, מתכנסים מדי שבוע במקום סודי בעיר. הם עושים זאת מזה שלושים שנים. טוב, באמצע התחלפו כמה.) והוא יושב במרחק שלושה כיסאות ממני. לדגן – זכויות רבות בארץ הזאת, הוא סמל השואה (תקצר היריעה מלספר את כל התלאות שעבר במחנות ריכוז והשמדה בפולין), והתקומה – עלייתו לארץ, הקמת משפחה לתפארת, עבודה מקצועית ומסורה, פרישה וחיים עם הרבה משמעות.

ורק פרט אחד בחייו ברצוני להביא, כפי שסיפר אותו הוא עצמו באחד ממפגשינו. הוא היה אחד מ-825 המעפילים שעלו על האוניה שבתאי לוז'נסקי במרץ 1947, אי אז בתקופת המנדט הבריטי. האוניה, עשויה מעץ, הֶדְחַק שלה - 670 טון, מנוע דיזל 350 כ"ס, עשתה דרכה בהסתר לארץ, התחמקה מאוניות הבריטים. לבסוף עלתה וטיפסה על החוף בניצנים. מאות מתושבי הסביבה, לרבות רחובות וראשון לציון, הגיעו לפי קריאה אל החוף, נבלעו בין המעפילים שירדו אליו, הובילו אותם אל מקומות סתר שונים בכדי למלטם מהבריטים. (על הכול ניתן לקרוא באינטרנט הכול יכול).

וכך כאשר היה דגן באמצע דבריו, כולנו מרותקים לכל פרט, התייצב לפתע אחד מהחברים האחרים, מנחם פריימן, ז"ל, מכובד ויקר אף הוא, ואמר: אני הייתי שם, הייתי בין אלה שחילצו אתכם, אולי אפילו נשאתי אותך על גבי. זה היה אחד מהאירועים המרגשים בפרלמנט – שנים מתוכו שגילו כי היו שותפים עשרות שנים לפני כן לאחד מהרגעים הגדולים של המדינה שבדרך.

ותודתנו שלנו, דור הממשיכים, לאותם דורות מייסדים שבזכותם אנו כאן.

אביבה ומשה דגן, גיבתון.

בעלון הנוכחי תוכלו להתעדכן בנושאי המועצה, לקרוא מדבריהם של הכותבים המסורים הקבועים, וגם – כתבה של אביאל קרן על שנות השלושים והארבעים. אבי הוא אחד מאושיות המושבה של פעם (גם של היום..), רחובות של אנשים ואווירה, אדמה והגנה. דבריו כתובים, לא כהיסטוריה רשמית אלא כמסמך צבעוני על היום יום של פעם.

היות וישנן הפעם מספר כתבות על רחובות, כולן מעשירות, מתבקש שמישהו מהמושבה הצפונית יותר יכתוב עליה וכך לא יחווה הראשונים מבינינו מקופחים, חלילה וחס.

דבר יו"ר המועצה

אבי ארז

שלום חברים

החודש חולף שעברנו הוא בעיני התקופה בה חלים האירועים הלאומיים המשמעותיים ביותר בשנה. אנו מציינים שלושה ימים חשובים שהקשר ביניהם בל יינתק:

בתחילת החודש ציינו את יום השואה. יום השואה הוא אולי היום הקשה ביותר בשנה. עבורי זהו יום זיכרון להורי שהיו שורדי שואה, ונשאו את הזוועות כל חייהם. זהו יום זיכרון לסבים ולסבתות, לדודים ובני דודים ושאר בני משפחותיהם שלא זכיתי להכיר.

ביזמת הדס הכהן נשיאת לשכת בנימין דה רוטשילד, נערך בערב יום השואה טכס זיכרון של בנות הלשכה בשיתוף המרכז הגריאטרי ראשון לציון. הטקס נערך עם חוסי המרכז, שחלקם

שורדי שואה או דור שני, והשתתפו בו מנהל המרכז פרופ. אלי מזרחי, ונשיא בני ברית ישראל דניאל גרץ. החלק האחרון של האירוע היה רב שיח מרגש על המשמעות האישית של השואה. המשתתפים סיפרו על חוויותיהם ותחושותיהם כדור שני וכיהודים וישראלים.

היום השני הוא יום הזיכרון לחללי צה"ל. יום שבו אנו מרכינים ראש לזכר חיילי צה"ל שבזכותם אנו חיים בארץ, יום שבו מביעים שותפות גורל עם המשפחות השכולות. וכל אחד מאתנו מתייחד עם זכר חבריו שנפלו.

במעבר חד אנו עוברים ליום העצמאות שמגלם את שאיפות העם שלנו לחיים עצמאים ונורמליים כמו כל עמי העולם. השנה עמד היום הזה בסימן מגפת הקורונה, וגבורת הצוותים הרפואיים, ובתקווה שהמגפה הזאת כבר מאחורינו.

מהנעשה בלשכת הנשיא ויצמן

אבי ארז

לשכת הנשיא ויצמן ממשיכה בפעילות במסגרת מגבלות הקורונה. השבוע נערוך מפגש והרצאה של יואב גד בנושא "אומנות היין". למפגש הוזמנה קבוצת חברים שמיועדת להיות גרעין להקמת לשכה חדשה ברחובות.

13.4.21

לכבוד

לשכת הנשיא ויצמן

בני ברית רחובות

אירית עידן שלום רב,

המזון: מכתב תודה

ברצוני להודות לכל צוות בני ברית רחובות, אבי ארז נשיא לשכת הנשיא ויצמן, מלאכי וישקין גזבר הלשכה ולך אירית המובילה את פעילות בנוות ברית למען חניכי מע"ש רחובות. על שיתוף הפעולה לאורך שנים כה רבות עם מע"ש רחובות של רשת מעונות גל.

בשמי ובשם צוות העובדים, חניכי המע"ש הנרגשים, רצינו להודות לכם על השי המקסים והשימושי אותו קיבלנו מבני ברית רחובות.

שישה מקלטי רדיו דיסק ומכשיר טאבלט חדשים, אשר חולקו כבר לכל המחלקות לרווחת החניכים.

מאחלת לכם חג עצמאות שמח

ושוב תודה גדולה על כל פועלכם.

רוני אנקורי
מנהלת מע"ש רחובות

הלשכה תרמה למרכז
עבודה שיקומי (מע"ש)
שאנחנו מאמצים,
ששה מכשירי רדיו
דיסק וטבלט אחד.
הציווד נועד לאפשר
למטופלי המרכז
לפעול בקבוצות
קטנות בגלל מגבלות
הקורונה. מנהלת
המרכז שלחה מכתב
בשם העובדים
והחניכים הנרגשים ובו
היא מודה על שיתוף
פעולה לאורך שנים,
ועל התרומה
השימושית והחשובה
לרווחת החניכים.

מכתב תודה ללשכת ויצמן ממנהלת מע"ש

מהנעשה בלשכת הנשים בנימין דה רוטשילד

אירועים ופעילויות

מסיבת ראש חודש אייר נשית זומית – ד"ר איריס הכהן

ביום ראשון - 11.4.2021 לשכת בנימין דה רוטשילד, בני ברית ראשון לציון קיימה מסיבת ראש חודש לנשות העיר ראשון לציון בסימן חודש אייר. את המפגש הנחתה ד"ר הדס מלכה הכהן נשיאת הלשכה העורכת מידי חודש מסיבות ראשי חודשים זומים לציבור נשים מגוון ועם תכנים מגוונים. ובכל חודש שתיים נשות הלשכה מארחות בדברי ברכה ובסימן החודש. ד"ר הכהן ציינה בתחילת המפגש כי חודש אייר ראשי תיבות אני ה' רופאך ועל פי האמונה מסוגל לרפואות ועל כן המפגש יוקדש לרפואתה של קרן בת ג'נט ביתו של המשנה לרה"ע – אסף דעבול ולרפואת עדי בת מיכל שאחיה עתיד לחגוג בר מצווה והמשפחה מייחלת לרפואתה ושהאירוע יעבור לשלום.

לאחר מכן מארחות החודש ד"ר איריס הכהן- סגנית וליזי בכר רכזת תרבות ברכו את המשתתפות וד"ר איריס הכהן נתנה הרצאה בסימן חודש אייר.

את טקס הדלקת נר ראש חודש הנחתה ד"ר הדס הכהן בסימן סמלים וערכים הקשורים לאירועי חודש אייר והמשתתפות הצטרפו להדלקה.

המרצות המתארחות בחודש זה השלימו זו את זו בייחודיותן ובתכנים שהועברו. הרבנית לאה דוברבסקי אשת רב קהילת חבד בעיר העבירה הרצאה מרתקת על התופעה של פקידת קיברו של רבי שמעון בר יוחאי באלפים בליל לג בעומר ו"מה מושך

את כולם לרבי שמעון בר יוחאי?" ולאחר מכן התקיימה הרצאתה המאלפת של ליטל אסיף על "ספירת העומר, מספרים ונומרולוגיה". ליטל ערכה סקירה על הספירות. מושג יסודי בעולמה של הקבלה ועץ החיים המציג

תרשים של עשר הספירות. המשתתפות גילו עניין רב בנושא היסודות הזכריים והיסודות הנקביים בעץ החיים. שיאו של המפגש עבור המשתתפות היה גילוי משמעות האותיות של שמן והשפעת האות על תכונות אופיין וצורת החשיבה וההתנהלות האישית.

כיבדה את המפגש נשיאת לשכת יהודה הלוי, בני ברית בת ים, הגב' דינה פוליקר.

טקסי יום הזיכרון לשואה ולגבורה במרכז הגריאטרי ראשון לציון וביער הקדושים ד"ר הדס הכהן

נשיא בני ברית ישראל ויו"ר מועצה דרום ומנהל בית החולים הגריאטרי, פרופ' מזרחי וחברות
הנהלה עם נשיאת הלשכה והחברות

לראשונה טקס יום הזיכרון לשואה ולגבורה במרכז הגריאטרי ראשון לציון בהפקת לשכת
בנימין דה רוטשילד ובהשתתפות נשיא בני ברית ישראל, דניאל גרץ ויו"ר מועצה דרום

הטקס שודר בפייסבוק לייב של לשכת בנימין דה
רוטשילד ובני ברית ישראל מהמרכז הגריאטרי
ונכחו בו מספר מוגבל של מוזמנים, צוות המרכז,
דיירי המרכז בניהם ניצולי שואה ומשפחותיהם.

לראשונה התקיים במרכז הגריאטרי ראשון לציון,
הידוע בכינוי- "מלבן" טקס יום הזכרון לשואה
ולגבורה בהפקת נשיאת לשכת הנשים בנימין דה
רוטשילד בני ברית ראשון לציון, ד"ר הדס מלכה
הכהן ובהשתתפות נשות הלשכה בשיתוף עם
אמרכלית המרכז סיגלית אלוני והעוסית גלית
קאופמן, איש המחשבים אסי וואיה, ויו"ר צוות
העובדים עוזי חוה.

הטקס נפתח בדברים שנשא מנהל המרכז הגריאטרי, פרופ' אלי מזרחי. כיבד את המעמד נשיא בני ברית ישראל מר דניאל גרץ בקריאת "יזכור" והדלקת נר יחד עם יו"ר מועצה אזורית דרום אבי ארז. שניהם נצרו למשפחות שורדי שואה.

הנחתה את הטקס- ד"ר הדס - מלכה הכהן נשיאת לשכת הנשים בנימין דה רוטשילד בני ברית ראשל"צ. בין המשתתפות בקטעי קריאה נשות הלשכה -ד"ר איריס הכהן- סגנית, ליאורה

חברות הלשכה הזמרת מיכל כהן בידה המוזיקאית וד"ר אורלי נתנאל

נתן אליעזר דייר המרכז מלווה באחות סיעודית יקבה אלנה

הראל- רכזת תרבות, רחל אליס, אופירה פנחס, עובדות הנהלה הגב' סיגלית אלוני והגב' גלית קאופמן וצוות המטפל של המרכז בניהם יקבה אלנה שהיא גם פעילה חברתית, טובה גורן, אחות בגמלאות ונציג המשפחות מר אפי רוזנברג. במהלך הטקס שולבו קטעי שירה מפי הזמרת מיכל כהן בידה והשיר "הליכה לקיסריה" לווה בנגינת גיטרה של ד"ר אורלי נתנאל. שתיהן נשות הלשכה. 6 נירות זיכרון כובדו בהדלקה.

להדלקת נר ראשון של יזכור, התכבדו פרופ' אלי מזרחי מנהל המרכז הגריאטרי ראשון לציון, והגב' סגלית אלוני אמרכלית המרכז.

להדלקת נר שני של
 יזכר התכבדו מר דניאל
 גרץ נשיא בני ברית
 ישראל, דור שני של
 נצולי שואה ומר אבי
 ארז יור מועצה אזורית
 דרום, בני ברית.

להדלקת נר שלישי של
 יזכר, התכבדו הגב'
 אריס אופיר, אחות
 כללית ונציגת סיעוד
 במרכז והגב' רבקה
 רוזנברג, נצלת שואה.
 דיירת ותיקה במרכז.
 רבקה לוותה בבנה מר
 אפי רוזנברג.

להדלקת נר רביעי של יזכר התכבדו הגב' גלית קאופמן עוסית המרכז, דור שלישי לניצולי
 שואה וארי איצקוביץ, דייר המרכז, ניצול שואה.

להדלקת נר חמישי של יזכר התכבדו מר מנדל גרוזמן וטרן, גיבור מלחמה, בעל אות גבורה
 על השתתפותו בקרב לשחרור גרמניה הנאצית. מנדל הוא דייר המרכז והוא לווה על ידי זיו
 נחמה, דור שלישי לניצולי שואה, מתנדב המרכז.

להדלקת נר ששי של יזכר התכבדו הגב' אסתר מיכאלי, דיירת המרכז. דור שני לניצולי
 שואה. אסתר לוותה על ידי ביתה הגב' יפעת כהן ומר נתן אליעזר דייר המרכז. נתן גבור
 מלחמת יום הכפורים. הציל שני חילים ממוקשים וקבל אות גבורה מהרמטכל דאז, דוד
 אלעזר, "דדו".

את חלקו הראשון של הטקס חתם הרב מנחם מנדל דוברבסקי בתפילת "אל מלא רחמים".

חלקו השני של השידור ייחוד לפאנל ראיונות שהנחתה ד"ר אורלי נתנאל, חברת לשכת
 בנימין דה רוטשילד. בפאנל השתתפו, אנשי הנהלת המרכז, מנהל המרכז והעוסית, נשיא
 בני ברית ישראל, יו"ר מועצה דרום בני ברית, הדייר ארי איצקוביץ, הדיירת אסתר רוזנברג
 ובנה אפי, והדיירת אסתר מכאלי וביתה יפעת כהן.

התכנים שעלו מן הראיונות בפאנל היו מרתקים ומרגשים
 כאחד.

נציג המשפחות אפי רוזנברג, בנה של אסתר רוזנברג: היה זה
 טקס מרגש ועוצמתי. ב 11 שנים שאימי רבקה שוהה במלבן,
 לא נערך שום טקס כזה. שאפו לדר הדס הכהן שארגנה יחד
 עם צוותה מבני ברית והפיקה את האירוע המרשים. תודות גם
 לאנשי מלבן שסייעו ועשו עבודה נהדרת. תודה ענקית על
 הטקס המרגש."

יו"ר ועד העובדים, עוזי חוה: "טקס מאוד מרשים. נקודת ציון
 מאוד חשובה לדיירי המרכז שהם בעצם ניצולי השואה שחשים
 את זה ומרגישים את זה. פעם ראשונה את הטקס המרגש
 הזה. תודה לך הדס. טקס מדהים... ארי הוריד דמעות, ונתן

כשהדליק את הנירות... זה מרגש ומעבר למרגש הדבר הזה לראות ניצול שואה בפעם הראשונה מדליק נר. תודה להנהלה שנתנה חסות. יש פה הנהלה מדהימה..שמעתי את פרופ' מזרחי שנוגע לו באישי, שמענו גם את סיגלית שנוגע לה, יש רגישות לקשישים בכללותם ולניצולי שואה רגישות מעבר..זה נוגע בלב זכרון העבר".

האירוע נחתם בשירת "התקווה" מרגשת. עין לא נשארה יבשה גם בקרב העובדים והמשפחות.

בני ברית ישראל כובדה להדליק משואה בשם הדורות הבאים ולזכר קורבנות השואה:

את המשואה הדליקה נשיאת לשכת בנימין דה רוטשילד נציגת נשיא בני ברית ישראל בטקס שהתקיים ביער הקדושים

בטקס יום הזיכרון לשואה ולגבורה שהתקיים ביער הקדושים על ידי בני ברית העולמית ובשיתוף הקרן הקיימת לישראל הדליקה את המשואה בשם הדורות הבאים ולזכר קורבנות השואה נציגת נשיא בני ברית ישראל, דר' הדס – מלכה הכהן - נשיאת לשכת הנשים בנימין דה רוטשילד, בני ברית ראשון לציון.

הטקס הוקדש השנה להוקרת גבורתם של יצחק ארצי (אביו של הזמר שלמה ארצי) וולהלם פילדרמן מרומניה ושל גוזה אבוקלר מאלגיר

בהצלת אחיהם בתקופת השואה. וכן לעשרה מצילים נוספים מזירות

שונות באירופה, אשר חרפו נפשם כדי להציל יהודים אחרים. בין המצילים לראשונה בטקס זה שתי דמויות מארץ ישראל. הצנחנית חנה סנש וחיים משה בצלאל שפירא, מנהל מחלקת עליה בסוכנות היהודית.

הטקס השנה היה טקס משולב והוא התקיים בנוכחות פיזית מצומצמת של דוברים, בני משפחות המצילים ביער הקדושים ובהשתתפות מרחוק של תלמידי בתי ספר חניכי מכינה קדם צבאית, חיילים, חברי בני ברית וקהל מהארץ

ומהתפוצות.

נציגת הנשיא ד"ר הכהן מלווה במשמר הכבוד של הטקס

נציגת הנשיא ד"ר הכהן עם ד"ר חיים כץ יו"ר המרכז העולמי ואלן שניידר מנהל המרכז העולמי בני ברית

זכרונות ילדות

או: מחוויותי בימי נעוריי

אביאל קרן

קטע מספרו של שכיר יום מהולנד, 1913,

"לאחר מסע ארוך וקשה, אלוהים אדירים,

הזאת ארץ ישראל!?"

לשיא יופיו הגיע הנוף בהגיענו למושבה רחובות, גבעות נטועות כרמים ושקדים, ותפוחי זהב, הכול ירוק".

משפחתי הגיעה לרחובות ב-1918, המושבה היחידה שלא הייתה תחת פיקוח פקידי הברון. אווירה טובה, עזרה הדדית, יחסים חברותיים וחברים, וראו בחקלאות דרך חיים.

נולדתי וגרתי ברחובות, לדעתי המקום הנעים והיפה ביותר. והמנונו הידוע: "רחובות את ביהודה, מה אוהב אותך". התחלה בגני הילדים של פירה חרל"פ, חסידה ושושנה. הגן שקיים עדיין, היום ארכיון רחובות.

1940 הגיע הזמן לבית הספר. ברחובות היו 2 בתי ספר עיקריים: אחד בית חינוך לילדי עובדים ולמושבי הסביבה – היום בית ספר בן-צבי, השני בית ספר עממי ברחוב יעקב, היום סמילנסקי. בית הספר העממי, חלקו הגדול בצד הדרומי, וצמוד לו הייתה גינת ירק גדולה, שבמקומה קיים היום החניון. בצד השני, צמוד לגן רינה סמילנסקי היה "הסניף", מספר נוסף של כיתות ומטבח שעבדנו בו וחדר אוכל. כמו כן היו שם צריפים ללימודי מקצועות נוספים כמו נגרות ומסגרות. כיבדנו את מורותינו ומורינו, קראנו להם: "מורתי ומורי". מנהל בית הספר, מר בכור לוי, אדם רציני וקשוח. וברור, הייתה אחות, שבדקה כינים ועשתה חיסונים. בשכבה שלי למדנו בשתי כיתות מקבילות, רוב ילדי רחובות מכל הזרמים והעדות.

עם תחילת הלימודים, החלה גם מלחמת העולם השנייה. חלונות הכיתות והפרוזדורים היו מלאים בשקי חול להגנה, כמעט עד סוף המלחמה.

גרנו ברחוב מנוחה ונחלה ליד ארמון סלוצקי, כיום תיכון דה-שליט. בית סלוצקי היה מפואר וגדול, עם גינה, כיכר גדולה מרוצפת בצדפים, מקום מושב מפקדת הצבא האנגלי. בצד הצפוני של החצר הייתה רחבת בטון גדולה, עליה ארוות לסוסים של הפרשים האוסטרלים והניו-זילנדים, שהיו יוצאים רכובים להנאתנו, חיילים נחמדים ששמחו לשחק איתנו. (ראה - פגישה מאוחרת עם חייל ניוזילנדי בביתו בניו זילנד)

רחוב הנשיא הראשון, נסגר והפך למחנה צריפים גדול לצבא האנגלי. אזור רמת אהרון, אושיות היום, נהפך למחנה הצבא הפולני, ועוד..

החיילים עזבו ועברו למצרים למלחמת אל עלמין.

יום אביב, 2/1943, יצאנו לטיול ארוך לרכבת ברחובות (מנהלה היה קוסובר) לקבל את ילדי טהרן שהגיעו ממצרים בשירים ולחלק להם תפוזים. אני לא בטוח שאנחנו או הם הבנו את המצב או מה שקורה. החיים התנהלו כסדרם. בילינו, למדנו, שיחקנו ועבדנו.

ספרים ומחברות קנינו אצל סחרוב וגייסטמן. בגדים קנינו אצל יאשה קושילביץ' (בגדי אתא) ברחוב טלר פינת הרצל. בגדים רגילים, ללא מותרות, לבנים ולבנות.

צריך שכולם ידעו שבכיתתי למדו כל הבנות היפות במחזורינו. שבע מהן נקראו רותי.

הספר שלי היה יצחק חביבי. זמר, שערן, ספר וחקלאי. הצלם היה שלייסנר, שבפתח חנותו ברחוב יעקב היה ארון זכוכית ובתוכו תמונות מתחלפות של מיטב הנוער. שיחקנו ברחוב או בשכונה מחבואים, דודס, סוס ארוך, וג'ולות. אכלנו בשמחה חתיכות קרח מעגלה שחילקה קרח לתושבים. האוכל שאכלנו היה פשוט- ירקות ופירות טריים וטעימים בעונתם.

תרבות. היו 2 בתי קולנוע ברחובות. האחד, "בית הפועלים", סרטי הרפתקאות, קאובוי וטרזן (ג'וני וייסמילר ששאגותיו נשמעו למחרת ברחבי בית הספר). הסדרנים היו חברי הפועל. הקולנוע השני הגדול "בית העם" שגגו היה נפתח בקיץ להנאת הצופים. גם לצופים למעלה. להצגות, מופעים, קונצרטים, סרטי איכות, שם ראינו את אסתר וויליימס, ריטה הייוורת ועוד. הסדרנים היו חברי מכבי.

בקומה השנייה בצמוד לבית העם, הספרייה הלאומית של גברת נוטוב.

בימי החנוכה השתתפנו במופעי ההתעמלות והריקודים של חברי מכבי הצעיר בניצוחו של מירון אברמסון, ואת חגיגות הביכורים חגגנו במגרש מכבי. לאחר צעידה ארוכה בין פרדסים. בין לבין הגענו לבריכת השחייה בפרדס גוטהלף ששכנה ליד בית המטבחים. (כיום פרדס

מינקוף עם הצמחייה שסביבו). שם למדנו לשחות. מאוחר יותר עברנו לשחות בבריכת מכבי החדשה (עליה היה אחראי יוסף קטלן). באולם ובמגרש מכבי עשינו פעילויות ספורט מגוונות.

נסתיימה מלחמת העולם השנייה. בגרנו, המשכנו ללמוד ולבלות. ביקרנו בבתי הקפה: קפה דרום, קפה שטרים וקפה חבקיין. משפחתי הייתה חקלאית ועסקה במטעים בייחוד בהדרים. בחצרות האיכרים, גם אצלנו, היה לול תרנגולות, אווזים, תרנגולי הודו ורפת. ברור שגם גראז' לכלי הרכב והיה גם החמור הקפריסאי הגדול, עליו רכבנו לעבודה ולספורים. בהתחלה רכבתי בעזרת דודי, ואחר כך לבד. המסע כלל ביקור בפרדס ובמושבה. החניה – קשירה לטבעות ברזל ברחוב הרצל. בלי פנגו.

הפרדס – נטענו פרדסים ומטעים. על שטח גדול, פתוח וריק (היום ניצבת עליו עיריית רחובות/ קניון עופר). בשנת 1926 נטענו פרדס (כינינו אותו "פרדס בילו"), נחפרה באר, נבנה בית אריזה, והייתה טרזינה. הטרזינה, מעין רכבת שטוחה, מתקדמת על פסים, הייתה משוש כל ילדי רחובות. לונה פארק של עיר באמצע המושבה. היא ירדה מהגבעות לבית האריזה וחזרה ושימשה להובלת סלי קש וארגזי פרי הדר. כתבו עליה הרבה הסופרים יזהר סמילנסקי, נחום גוטמן וד"ר מרדכי נאור, מספר זכרונות רחובות.. זיכרון שלא נשכח בייחוד לילדים. לאחר מספר שנים, נסלל כביש חרל"פ וניבנו בתים, ביניהם ביתו של מוטקה נאור..

היו גדרות לפרדס בדרך שהובילה מזרנוגה (היום קריית משה) וקובבה, (היום כפר גבירול) לרחוב בילו, לשוק, למכבי האש, ולבורות הסיד של לוינהרץ. בדרך העפר נשתלו אקציה (שיטה), שיחים גדולים וגבוהים, דרך מפחידה. סוג נוסף של גדרות היה השרביטן, שיח שענפיו הדקים והארוכים יצרו סבך גדול על עצים או גדרות ועליהם רכבנו. קראנו להם "הגמלים".

חוויה - שיירות גדולות של גמלים שבאו מהנגב והובילו שקי זבל כבשים לזיבול בפרדסים. התחלתי לעבוד כילד, עם שכנותיי, לקלף שקדים בחצר של חפץ, רחוב יעקב פינת מנוחה ונחלה, להרוויח מעט מילימים. (לצעירים – מיל = עשירית הגרוש, אלפית הלירה) לימדוני שאסור לבזבז ונשלחתי לפרדס ליישר מסמרים לשימוש חוזר.

עבדתי בהנאה בהשקיית הפרדס. לכל עץ הייתה גומה גדולה. תעלות בטון הובילו לתעלות עפר ומשם המים זרמו לכל עץ. כשהבור היה מתמלא, היינו מטים את זרימת המים לבור השני בתעלות העפר. בתעלות הבטון היו צינורות חרס קטנים לסתימת מעבר מים מתעלה לתעלה ע"י הנחת סמרטוט. במעבר להשקייה בצינורות אלומיניום ואחר כך בפלסטיק, נהרסו הצינורות והתעלות. לפני כ-20 שנה, כשהתחלנו לבנות על השטח, פנו אליי מרשות העתיקות לחיפוש עתיקות בפרדס. למרות טענותיי שאין כלום, נשלחו פועלים וטרקטורים למוצאם. נשלחה בחורה, לדבריה, ארכיאולוגית. לאחר זמן קצר קראו לי לפגישה שמצאו חרסים מבית ראשון או שני. הסברתי להם שזה לא מבית ראשון, ולא מבית שני, אלא מיוסף קרונברג הראשון, כך הסתיים החיפוש הארכיאולוגי.

השיא שלי היה לראות את עבודת בית האריזה. בעונת האריזה, פועלים קטפו בזהירות פרי הדר לתוך סלים מקש או בוקסות (ארגזי עץ) במקטפות מיוחדות הפרי הועבר לבית האריזה האורזים, קבוצות קבועות של פועלים, היו באים לארוז כל שנה. התיידדנו. הצוות כלל אורז ראשי, מבררות, עוטפות, אורזות, נגרים ועוזריהם שהכינו את הפרי למשלוח. הפרי נעטף בנייר דק מיוחד, עליו פסי דיפיניל או DDT למנוע ריקבון מהפרי (ששימש גם תחליף לנייר סואלט, רק להיזהר בשימוש מהצד הנכון).

הכנת הארגזים: הנגרים הכינו מסמרים בתיבה מיוחדת יום קודם, שפכו מים על המסמרים שקצת יחלידו ושלא יישלפו מהארגזים. בעזרת מכשיר הפלא, מזלג, היו מוציאים את חבילת המסמרים מהתיבה. בפטיש מיוחד היו מכינים את הארגזים. 60 מסמרים היו בכל ארגז, כולל בחישוקים. את הפרי היו מסדרים בארגזים לפי גודלם, סוגם, וכמותם. לכל פרדסן היה קוד עם מספר מגדל שידעו במשלוח למי שייך. שלנו היה blue eagle. והוא הועבר במשאיות לתחנת הרכבת ברחובות או לנמל תל-אביב יפו. שיווקנו את הפרי המשובח דרך עמיל מכס מיפו. נסענו אליו, אבי וחברו וולודיה פבזנר (אבא של רותי), להתחשבנויות. בסיומן, נהגנו לאכול אתו במסעדה גדולה ליד הים, היום "אריאנה", שולחנות עמוסי סלטים ובשר. לי היו מזמינים שישליק לפי משקל אוקיות. הטעם הנהדר עדיין זכור לי.

בתום מלחמת העולם השנייה, החלו בהכנות לקראת העצמאות. ברחובות היו ארגוני אצל, לחי והגנה. היו תומכים לכל קבוצה, היינו עדים למאבק בניהם- ויכוחים, תליית כרזים ומכות.

הגעת עולים חדשים/מעפילים ברחובות. זוכר אני את העוצר הגדול ברחובות ע"י הכלניות, צנחנים חיילים אנגלים. נקראנו לאימוני קפ"פ חג"מ ע"י התלמידים הבוגרים, חברי ההגנה. הלכנו בשבתות לצומת הרצל, טלר ויעקב לראות תליית כרזים גדולים על חוטי החשמל ע"י חברי האצל. עליהם השקיפו האנגלים, ממשטרת רחובות, מתחם שהיה מוקף סבך גדרות גדול, רצו להורידם.

זיכרון מרגש הוא יום הכרזת האו"ם על הקמת המדינה, הריקודים ברחובות ובבניין המועצה. התחיל המאבק, נסיעה לתל אביב באוטובוסים של דרום יהודה מוגנים ע"י רשתות. רחובות הייתה מוקפת כפרים עוינים – קובבה, זרנוגה, יבנה, נס ציונה, מרר, עקיר, סתריה ורמלה. היה הסכם ברחובות עם הערבים להמשך סדיר של הקטיף בכל אותה תקופה. ראינו את השיירות הגדולות כשהיו בדרכם לעלות לירושלים, ליד קפה חבקין.

נפלו החללים הראשונים, חברים ומכרים והתקיימו הלוויות ענק. רחובות הופצה מספר פעמים ע"י המצרים בין היתר בניין המועצה ברחוב יעקב (ליד האקליפטוס), בהפצצת המסגרייה ברחוב הרצל של נהרגו האחים ליפקין ועוד. גם בפרדס שלנו נפגעו בית האריזה ומספר עצי הדר. בבית האריזה בפרדס שלנו היה סליק של ההגנה. בהפוגה בין הקרבות נערך מצעד חיילי חטיבת גבעתי, רובם תושבי האזור, למגרש מכבי והופעת להקת החישטרון. עברנו חוויות רבות בתקופה קצרה, מלה"ע השנייה, לקראת העצמאות, מלחמת השחרור, הקמת המדינה. היה צנע, חולקו נקודות לקניית מצרכים, הוקמו מעברות לעולים חדשים.

רחובות הייתה בירת ההדר. היו בתי אריזה רבים, בתי חרושת למיץ, מרכז מחקר חקלאי, הפקולטה לחקלאות.

במקום הזה, בפרדס מינקוף, מונצחים בריכת השחייה (ששחינו ובילינו בה) הבאר העמוקה, המשאבה, מערכת צינורות הבטון ותעלות ההשקיה, בית האריזה עם תיבות הפרי והטרזינה העובדת.

יש להזכיר את הוגת ומבצעת הרעיון, ישראלה קומפטון ז"ל, והמנהלת היקרה, כרמית שמתפעלת ומתחזקת את המקום הזה.

ומה מתאים לסיום דברי אלה יותר ממילות המשורר טשרניחובסקי:

הָאָדָם אֵינוֹ אֶלָּא קַרְקַע אֶרֶץ קִטְנָה,
הָאָדָם אֵינוֹ אֶלָּא תְּבִנִית נוֹף־מוֹלְדָתוֹ,
רַק מֵהַיִּשְׁפָּגָה אֲזָנוֹ עוֹדָה רַעֲנָנָה,
רַק מֵהַיִּשְׁפָּגָה עֵינָיו טָרָם שְׂבָעָה לְרֵאוֹת,

*חצר המשק ברחוב מנוחה ונחלה

ימין – יוסף צבי אלקס – אח סבתי

מרכז – יוסף קרוננברג – אבי

שמאל – מרים קרוננברג – סבתי

מבט מכיוון מערב משמאל לגדר ומצפונה לה – רחוב תר"ן

פינה בארץ

חיים סופר*

על חאנים מהתקופה הממלוכית בכלל, ועל חאן תגרים בפרט

בדרך העולה מעפולה לטבריה, על כביש 65, ליד הכניסה לקיבוץ בית קשת, אנו חולפים על פני שרידי מבנים עתיקים שניתן לראותם משני צידי הכביש. אלו הם שרידיו של חאן ממלוכי שנקרא חאן אל - תוג'אר, שפירושו חאן הסוחרים, ובשמו העברי, חאן תגרים. חאן זה כמו רבים כמותו ברחבי הארץ, נבנו על ידי הממלוכים לאורכה של דרך הדואר הממלוכית. מי הם הממלוכים? הכתבה שלפנינו תעסוק בנושאים הבאים:

- הממלוכים – העבדים שעלו למלוכה
- דרך הדואר הממלוכית
- החאנים הממלוכים

הממלוכים - ממלוך פירושו "נרכש" או "נקנה". ראשיתם של הממלוכים בימי שלטון בית עבאס במהלך המאה ה-9. החליפים מבית עבאס, יורשיו של החליף הארון אל-ראשיד, חיזקו את צבאם בחיילים ממלוכים. מוצאם של חיילים אלו שלא היו מוסלמים, הוא מאזורי הים השחור, הקווקז ומרכז אסיה. הם נרכשו ממשפחותיהם בגיל צעיר בהוראת החליף המוסלמי, אוסלמו ועברו הכשרה צבאית שהפכה אותם ללוחמי עילית אמיצים, בעלי נאמנות לחליף המוסלמי. בחלוף השנים, הלך מעמדם והתחזק, ובתקופת שלטונם של הסולטאנים האיובים (יורשיו של סלאח א-דין האיובי), תפשו הממלוכים את כל עמדות הפיקוד הבכירות בצבא האיובי. במהלך מסע הצלב השביעי בשנת 1250, מסע שבראשו עמד מלך צרפת לואי

ה-9, הם רצחו את הסולטאן האיובי הצעיר, ותפשו את מקומו בראש הסולטנות המוסלמית. ביסוס מעמדם בקהיר ובדמשק, שתי ערי השלטון המרכזיות, ששלטו גם על ארץ ישראל, התרחש בשנת 1260, לאחר ניצחונם של הממלוכים על המונגולים בקרב המפורסם בעין ג'אלות (ליד מעיין חרוד, למרגלות הגלבוע). שלטונם של הממלוכים הגיע אל קיצו בכיבוש העותומאני של סוריה, ארץ ישראל ומצרים בשנת 1517.

דרך הדואר הממלוכית - דרך זו, ששמה בערבית הוא "דרב אל - בריד", היא פרי יוזמתו של אחד הסולטאנים הממלוכים המפורסמים, בייברס אל-בונדוקדארי, בשנת 1268. דרך זו חיברה בין שתי ערי השלטון, קהיר ודמשק, וכללה רשת של גשרים וחאנים. דרך זו חצתה את מדבר סיני לאורך חופו הצפוני, עברה לאורך מישור החוף הדרומי, ובאזור יבנה, עברה מזרחה לכיוון מעבר אפק (ליד ראש העין), על מנת להימנע מהמעבר באזורים הביצתיים של מישור החוף. מראש העין המשיכה הדרך בערוצו של ואדי עירון, ממנו התפצלה לשתי זרועות עיקריות. זרוע אחת עברה דרך בית שאן ומשם חצתה את הירמוך ועלתה לדמשק, והזרוע השנייה עלתה צפונה עד גשר בנות יעקב ומשם עלתה לדמשק. ברחבי הארץ שרדו שלושה גשרים מדרך הדואר הממלוכית, גשר יבנה, גשר לוד שידוע גם בשם גשר ג'ינדס ועליו תבלטי הברדלס, סימלו של הסולטאן בייברס, וגשר בנות יעקב.

החאנים הממלוכים - אלו הם תחנות דרכים שהוקמו לאורכה של דרך הדואר, במרחקי רכיבה של יום אחד, בין חאן אחד למשנהו. תחנות אלו שימשו את מובילי הדואר, שהעבירו הודעות ופקודות של השלטון המרכזי, כמו גם סוחרים ואנשי עסקים שנעו בין שתי הבירות השלטוניות. החאנים סיפקו מקומות לינה וסיפקו מזון ומים הן לרוכבים והן לסוסיהם. מרבית החאנים הללו המשיכו לפעול גם בתקופה העותומאנית, ובחלק מהמקרים הם הפכו לתחנות ביקורת (מכס) וגבייה של מס דרכים (דרכייה).

רשימת החאנים שהשתמרו אם באופן חלקי או שנותרו רק שרידיהם, ארוכה, ותקצר היריעה מלפרטם בכתבה הזו, החל מחאן יונס ברצועת עזה, שנקרא על שמו של אמיר ממלוכי בשם יונס, וכלה בחאן ארנבה שבסוריה, אליו הגיעו כוחות צה"ל לאחר שהדפו את הכוחות הסורים מרמת הגולן, במלחמת יום הכיפורים. אציין ארבעה מהחאנים, מקומות בהם גם התנהלו קרבות במהלך מלחמת העצמאות ומלחמת יום הכיפורים:

- חאן מבצר קאקון: שוכן בלב השרון (ליד המושבים אמץ וגן יאשיה), שראשיתו מבצר צלבני, אותו הפכו הממלוכים לחאן ולמפקדה אזורית. במלחמת העצמאות נהדף מכאן הצבא העיראקי על ידי לוחמי חטיבת אלכסנדרוני.
- חאן ג'אסר אל-מג'מה: שוכן בבקעת הירדן ליד אתר גשר הישנה. חאן גדול מימדים שנבנה על גדת נהר הירדן, ובקרבתו נבנה גשר ממלוכי על גבי יסודות של גשר רומי. במלחמת העצמאות נהדף מכאן הצבא העיראקי שניסה בתחילה לפלוש לארץ ליד גשר הישנה.
- חאן ירדה: שוכן ליד מושב משמר הירדן, ליד הכביש המוביל לגשר בנות יעקב. זוהי הנקודה המערבית ביותר בה שהה הצבא הסורי עם תום מלחמת העצמאות לפני תחילתן של שיחות הסכמי שביתת הנשק ברודוס. עצירתו של הצבא הסורי במקום הזה, הייתה כרוכה בריכוז כוחות גדולים, ולוותה במספר חללים גבוה.
- חאן אל-ג'וחאדר: שוכן ברמת הגולן דרומית לתל פרס, ומוכר גם בשמו העברי "חאן אורחה". במקום הזה התחוללו קרבות קשים במהלך בלימת הכוחות הסוריים במלחמת יום הכיפורים.

חאן אל - תוג'אר הוא אחד החאנים הגדולים והחשובים ששכנו לאורך דרך הדואר הממלוכית. החאן נבנה כמו מרבית החאנים האחרים, סביב חצר גדולה שבמרכזה באר, והוא כלל גם מסגד מפואר ממנו השתמרו רק שרידי הצריחים. שמו של החאן מעיד על היותו מרכז מסחרי פעיל, ועל קיומו של שוק סוחרים גדול. ליד החאן, מצידו המערבי של כביש 65, נבנתה מצודה שנקראה קלעת אל – חאן, שתפקידה היה להגן על החאן המבודד. בשרידי המצודה ניתן להבחין במגדלים בעלי חרכי ירי. הנגישות למקום היא מכביש הכניסה לקיבוץ בית קשת (לחלק המערבי ולמצודה), או מכביש 65 (לחלק המזרחי).

*חיים סופר

מדריך טיולים מוסמך

Soffer.haim@gmail.com

הפעם על: חקר המח – קריאת מחשבות? תיקשורת בין-מוחית?

מאת: ד"ר יאיר שרן ראש הקבוצה לתובנת העתיד

חקר המח הוא אחד התחומים המורכבים והמאתגרים כיום במדע והטכנולוגיה. ה"סודות" הטמונים באיבר חיוני זה ואופן פעולתו הם כר נרחב למחקר חוצה יבשות. ההשגים והתוצאות שמניב מחקר זה מרתקים ומהפכניים. האם נוכל לקרוא מחשבות? האם נוכל לשעתק זכרונות? האם נוכל לחדש מח שניזוק? האם נוכל לתגבר מח קיים – להגדיל זכרון? להגביר מהירות חשיבה?

אם נשאל חוקרי עתידים הם יאמרו שהשאלה אינה האם? אלא מתי? המחקר והפתוח ארוכים אבל יביאו לבסוף את התוצאות המדוברות. ובינתיים אנו עדים להשגים חשובים ואפילו דרמטיים שישפיעו על איכות חיינו בעתיד הקרוב והרחוק. בהמשך נביא כמה דגמאות ממחקרים אלה והבטחותיהם לעתיד.

חוקרי המח מנסים למפות את המח על 80 מיליון הניורונים שבו. בדומה לפרויקט פענוח הגנום האנושי גם כאן נאסף מידע אט אט עקב בצד אגודל. הכוונה היא לנסות ולהבין איזה אזור במח אחראי על תפקוד כזה או אחר. המאמצים עד כה מצאו את האזורים האחראים על ראייה, דיבור ואפילו קבלת החלטות. אמ.אר.איי (מוכר לנו מתחום הרפואה) וטכנולוגיות דומות משמשות כדי לזהות איזה אזור במח, ואפילו איזה ניורון, מופעל בתגובה לפעולה זו או אחרת. פרויקטים בינלאומיים גדולים פועלים כיום כדי להשלים מיפוי פעילויות, ניורון אחר ניורון, כולל פעילויות כמו יצירת מחשבות והצתת רגשות. איילון מאסק, המוכר לנו מפרויקט המכונית החשמלית, עוסק גם בתחום זה בחברה שהקים לנושא בשם "נויראלינק". כאן מפותח צ'יפ עם מספר גדול של מחברים אלקטרוניים עדינים שיוכלו להתחבר לניורונים במח על פי בחירה.

מדענים פיתחו כבר שתלים ביו-רפואיים המושתלים במח ויכולים לשמש כמימשק המאפשר סיוע לחולים בהפרעות תנועה, תוך שיפור השליטה על תנועותיהם. אותן מערכות מאפשרות שליטה על אברים מלאכותיים (ידיים, רגליים) המותקנים לנכים ומשפרים כך את איכות חייהם. השתלים יוכלו בעתיד גם לשפר את הפעילות המוחית של אנשים בריאים. צוות חשיבה בטחוני בריטי חזה שלקראת 2037, צ'יפ דיגיטלי יוכל להיות מפותח ומושתל במח ובאמצעותו יוכלו להעביר למושתל (חייל? מפקד?) מידע והנחיות על פי הנדרש. חוקרים הדגימו מערכת שמאפשרת לאנשים עם מגבלות להפעיל שרותי אינטרנט כמו טוויטר "בכח המחשבה". מערכת הראש בשם "אָפּוֹק" הינה אחת המערכות הראשונות המהווה מימשק מח-מחשב למשחקי וידאו. יצרני צעצועים מתכננים משחקים המאפשרים לשחקנים לשחק זה עם זה במחשבה בלבד. חברת טויוטה תיכננה כסא גלגלים המונהג על ידי זיהוי גלי מח. ההתפתחות במימשקים של מח-מחשב עשויים להביא גם ל"תרגום" גלי המח לאותות רדיו ולאפשר טלפטיה מלאכותית. מכאן קצרה הדרך לתיקשורת בין מוחית.

חוקרים ניסו לזהות את המקום במח האחראי לאכסן מחשבות. הממצאים מראים שאין מקום ממוקד אחד אלא שמחשבות מפוזרות על פני חלקים שונים. חלקים אלה מתעוררים כאשר מתעורר זכרון כזה או אחר. כך גם לגבי רגשות. זכרון נעים מהילדות או זכרון עגום ממהלך החיים אינם ממוקמים באתר אחד. הכל תלוי בסוג הניורונים ותכונותיהם הכימיות-חשמליות.

המיפוי האינטנסיבי מאפשר למשל גם לזהות פוטנציאל לפעילות אנטי-חברתית או פושעת. מחקר סרק מוחות של כאלף נבדקים בעלי עבר פלילי. אצל חלק מהמשתתפים אפשר היה לזהות ירידה בחומר האפור במח הקשורה לנאשמים ברצח ולא לנאשמים פליליים אחרים. טכניקות כאלה יאפשרו אולי בהמשך לסייע בזיהוי מראש של אנשים בעלי פוטנציאל לרצוח או לפשוע בדרכים אחרות.

להבדיל, חוקרים אחרים מאבחנים סימנים לירידה קוגניטיבית בזכרון. אולי תחילתה של דמנציה? מסתבר שאפשר לשפר את הזכרון ואולי להתמודד עם הירידה הקוגניטיבית על ידי פעילות מוחית מוגברת בעזרת משחקי וידאו או משחקי מחשב שמסייעים למבוגרים להיטיב את זכרונם.

כל אלה הם רק קצה הקרחון ועם הזמן נלמד יותר, נדע יותר והמח יגלה את צפונותיו ויאפשר לנו ליישם שימושים לתועלת כולם.

מבט לאבחון ההתמודדות הלאומית עם משבר הקורונה

מוטי שפירא

משבר הקורונה עדיין לא סופית מאחורינו (נקווה שכן) אולם אני מניח כי בתקופה הקרובה בעולם ובארץ יפורסמו מחקרים, ספרים ומאמרים אקדמיים ופופולריים שינתחו את אופן ההתמודדות של "המדינה" עם המגיפה.

זו הייתה, מן הסתם, תקופה מאד בעייתית מבחינה לאומית, כאשר המערכת הפוליטית אינה יציבה, מסוכסכת ומפולגת וראש הממשלה נתון ללחצים מצטלבים הן מהצד המשפטי והן באשר לעתידו הפוליטי.

כל אזרח רואה את אופן ואופי ההתמודדות בצורה שונה בהתאם לתפיסת עולמו והמידע הזמין אליו נחשף.

ואל לנו לשכוח שיש בקרבנו מעל 6000 משפחות שאיבדו את יקיריהם ועוד אלפי משפחות ואנשים שהתמודדו באופן ישיר ועקיף עם הקורונה.

ראשנו – של רוב אזרחי ישראל, די סחרחר. את מי להאשים? מי הטובים? מי הרעים? מה טופל נכון? מה לא? מה הלקחים שיש להפיק? אין שום ביטחון שאירוע בסדר גודל כזה – מלחמה אזורית, רעידת אדמה קשה, תופעות של התחממות גלובלית או, שוב, מגפה רפואית, לא יתרחש בעתיד הקרוב או הרחוק. ועל כן הפקת הלקחים המדעית חושבה ביותר.

רגשית, תושבי המדינה רואים בצוותים הרפואיים, בקופות החולים ואת נתניהו בעניין החיסונים כ"גיבורי המגפה".

במצב בו מוסד מבקר המדינה ככל הנראה יהיה מנוע מלקיים "תחקיר לאומי" יסודי ועמוק שיבחן את כלל ההיבטים של "התנהגות המדינה" – אין בידינו אלא לסמוך על השיפוט האישי שלנו, על מחקרים ומאמרים שפורסמו ויפורסמו ועל התקשורת בפיענוח השאלה: "האם נכשלנו או האם ניצחנו?"

השבועון האמריקאי רב היוקרה The New Yorker חרג ממנהגו הרגיל ובגיליון תחילת ינואר 2021 הקדיש כמעט את כל הגיליון למעין "תחקיר" על התנהלות ארה"ב בהתמודדות עם הקורונה. התחקיר נכתב על ידי זוכה פרס פוליצר לאורנס רייט.

המאמר קובע כי שתי איכויות מגדירות את ההצלחה או הכישלון בהתמודדות עם מגפת הקורונה הראשונה היא "ניסיון" והשנייה "מנהיגות".

באשר ל"ניסיון" טוען כותב המאמר כי מדינות כמו ויאטנם, טאיוון, והונג-קונג נפגעו בשעתו באופן עוצמתי מה – SARS, ערב הסעודית הציגה התמודדות איכותית משום ההיסטוריה שלה עם ה – MERS (ובגין העובדה שהנשים במדינה לובשות כיסוי פנים...), רבות ממדינות אפריקה לא נפגעו מהקורונה בגין האוכלוסייה הצעירה, אולם גם בגלל ההתמודדות של מדינות אפריקה רבות עם ה – H.I.V – ה – AIDS – ה – EBOLA.

צילום: מתוך הכתבה ב"ניו-יורקר"

באשר ל"מנהיגות", טוען המאמר, כי מדינות שהתמודדו יחסית היטב עם המגיפה היו אלו שבראשן עמד מנהיג חזק, שאפתן, החלטי וכזה שדיבר בגילוי לב ובכנות לתושבי המדינה. הדבר ניתן להבחנה ביתר קלות בארה"ב בה ניתן לקיים השוואה באשר לאופי ההתמודדות השונה של מנהיגי המדינות השונות. חוסר 'תוכניות מגירה' להתמודדות עם מגפות היה גם הוא גורם מכריע באופי ההתמודדות.

איפה נמצאת ישראל במפת ה"ניסיון" ו"המנהיגות"? – כל אחד יוכל לפרש זאת בהתאם לתפיסת עולמו, אולם לא נוכל להתעלם מהעובדה כי מדינת ישראל מתמודדת באופן קבוע, מיום הקמתה, עם מלחמות ואירועים רבי נפגעים שחייבה פיתוח מתודות של "הפעלה בחירום". יש לנו לא רק את מערכת קופות החולים (הייחודית לנו) אלא גם צבא, כוחות חירום ואמצעי חירום למכביר. אמנם ישראל, לשמחתנו, לא התמודדה עם מגפה רפואית בסדר גודל כזה – אולם לא היו חסרים לנו התמודדויות.

באשר לעניין המנהיגות – כאן עדיף לא להיכנס לפיענוח ואבחון המנהיגות בישראל משום העצימות הפוליטית הגבוהה והאישית של ראיית המנהיגות העליונה בעיני כל קורא ואזרח. אולם לא נוכל לברוח בעתיד מהשאלות ומהמבחנים ה"מדעיים" של תפקוד מנהיגי המערכות הציבוריות ובראשן ראש המדינה.

יש לקוות כי הממשלה, מבקר המדינה, הכנסת ו/או האקדמיה ומכוני המחק בישראל יקימו תחקיר מקצועי ומעמיק לבחינת אופי ואפין ההתמודדות עם המגפה – שנקווה שמגיעה לסיימה.

משה (מוסי) ליטבק – אז מה אם אנחנו מרחובות?

צבי תדמור

לשכת הנשיא ויצמן

את מוסי ליטבק ראיתי לראשונה במגרש הכדורגל של מכבי רחובות בתחילת שנות החמישים של המאה שעברה. מוסי היה השחקן הבולט בקבוצתו. באותם ימים כבר היה שחקן כדורגל בנבחרת הלאומית של ישראל ושמו הלך לפניו. אח"כ התוודעתי אליו כשכני ברחוב ויצמן כאשר התמנה למנהל בסניף בנק לאומי ברחוב ויצמן. על מוסי בחרתי לספר לכם הפעם.

מוסי נולד ב-1926 בבנימינה לאביו שמואל שהיה רופא משפחה ולאמו דינה שהייתה מורה לפסנתר ועזרה בפרנסת המשפחה. המשפחה עברה לגור במושבה רחובות כשמלאו למוסי חמש שנים. ב-1938 נפטר האב באופן פתאומי בגיל 47. מוסי היה בן 12 כאשר התייתם מאביו¹. האם ושני ילדיה עברו להתגורר בקומה השנייה של בית המגורים הפינתי ברחוב ויצמן מס' 21.

מוסי גדל במשפחה מוזיקלית וגילה כישרון בנגינה על כינור כבר בשחר ילדותו. היו שניבאו לו קריירה מוזיקלית אלא, שהוא בחר בקריירה ספורטיבית. בהיותו בן 14, כתלמיד כיתה ח' היה מעמודי התווך של בית הספר העממי ברחובות באתלטיקה קלה וכדוריד. בן 15 מוסי הצטרף כקיצוני שמאלי לשורות קבוצת הכדורגל של הבוגרים במכבי רחובות, שהייתה בין הקבוצות הטובות בארץ.

בוקר אחד, מנהלו של ביה"ס התיכון ברחובות, בו מוסי למד, נדהם כאשר התבונן במכתב שהונח לפניו, חתום בידי אגודת "מכבי יהודה רחובות". המנהל חזר ועיין בו שוב ושוב נבוך לתוכנו: "א.נ. נודה לך מאד, באם תשחרר ביום הנ"ל את תלמיד הששית, משה ליטבק מרחובות, משעות הלימודים האחרונות, לשם הופעתו במשחק כדורגל בינלאומי חשוב כנגד הצבא הפולני". מוסי השתתף במשחק הבינלאומי כנגד קבוצת הצבא הפולני, בו חרף את גורל המשחק, בהבקיעו את שער הניצחון. באותה עת צורף למסע "מכבי" ת"א ללבנון וקנה שם את עולמו בהבקיעו 3 מתוך 5 שערים. עם שובו לבית הספר, הוזמן למסע שני ללבנון וסוריה³.

¹ "היו ימים... סיפורו של מוסי ליטבק, הפקה עצמית 2008. עיתון "דבר" ו- "דאר היום"

² בית נחום וישניבסקי ורוזה ברודסקי, נבנה ב-1934 בסגנון בינלאומי. לימים נוספה קומה בצד המזרחי של הבניין, קומה ג' ומעליה גג רעפים. במקום שכן בית קפה "רינה" לימים בית הקפה "פינתי".

³ "הארץ שלנו" דן אלינגר (אלמגור), כ"ח תמוז תשי"א 1.8.1951.

בשנות ה-40 מוסי שיחק בנבחרת ההוקי של רחובות עם חברו שלמה (צ'יץ) להט⁴ ולקח חלק בתחרויות אופניים וב-1943 השתתף במסע אופניים לסוריה בא שהה מספר ימים. באותן שנים שיחק בנבחרת מכבי ישראל וכשחקן חיזוק קבוע בכל משחקי הידידות ומסעות מכבי תל אביב באירופה.

עוד בטרם פרצה מלחמת השחרור מוסי התגייס לחטיבת גבעתי ושירת בגדוד 52 והיה בין אלה שניתבו את הדרכים של לוחמי הגדוד לשדות הקרב. מוסי השתתף בקרב לכיבוש של הפילבוקס בתל א-ריש ב-28 באפריל 1948. כסייר לחם בקרבות מול הצבא המצרי ונמנה על הצלפים בגדוד והיה אחד הלוחמים המצטיינים של פלוגה א'. שירתו עימו בפלוגה מפקדו וחברו שלמה להט צ'יץ, אורי כהן ספורטאי מצטיין, מורה ומחנך ברחובות ויעקב חודורוב מראשון לציון שוער נבחרת ישראל האגדי. מוסי נפצע ברגלו מצלף מצרי באחד הקרבות ליד פלוג'ה ואושפז בבית חולים. עם תום הקרבות שימש כמדריך ספורט בצה"ל, ובתום שירותו חזר לספורט האהוב עליו ביותר – הכדורגל.

כספורטאי רב תחומי, מוסי השתתף בתחרויות אתלטיקה ובאותה עת שיחק בנבחרת הכדור-יד של מכבי רחובות שנקראה בפי כל קבוצת "השדים האדומים" הטובה בארץ בתחילת שנות ה-50 של המאה שעברה.

עומדים מימין: י. חיותין, ח. גימיל, י. מקחל, מ. ליטבק, ש. קפרא, א. גינזבורג, ז. הרשקוביץ, מ. טוביאש. כורעים: י. הרמלך, ג. גניסוב, ש. שטיין

ב-1950 נוסדה הליגה הבכירה הראשונה בישראל שכללה 13 קבוצות. ביניהן מכבי רחובות. בשנים בהן שיחק מוסי במכבי רחובות זכתה קבוצתו במקום השישי (1952) במקום החמישי (1954) במקום השמיני (1955). באחת משנות הליגה זכה במקום השני "כאלוף השערים".

שש הופעות היו למוסי בנבחרת הלאומית של ישראל. את הופעת הבכורה שלו מוסי עשה ב-1949 בבלגראד. אח"כ השתתף

במשחקי מוקדמות המונדיאל 1950 לאליפות העולם בברזיל כאשר ישראל שובצה לראשונה לבית מוקדמות הגביע העולמי באירופה נגד נבחרת יוגוסלביה שגברה 0:6 על ישראל, במוקדמות המונדיאל 1954 לאליפות העולם בשווייץ בה הנבחרת הפסידה פעמיים 1:0 לנבחרות יוון ויוגוסלביה. באותה שנה שיחק עם הנבחרת הלאומית ביוהנסבורג נגד נבחרת דרום אפריקה.

במסע מכבי ת"א ליוגוסלביה ושוויצריה, שיחק כקיצוני שמאלי. בארבעת משחקי הקבוצה הצליח להבקיע בכל משחק שער אחד לפחות. בעיתון ספורט שוויצרי נודע כתבו עליו "כל שוערינו זכו לטעום בשבועיים האחרונים ממנת חלקו של השחקן הישראלי הנודע, משה ליטבק, שהוכיח כי הנו שחקן בעל רמת כדורגל גבוהה מאד, תכונותיו: מהירות, שליטה בכדור ועצירתו, שליטה בגובה ובראש, בעיטות חזקות מדויקות כפצצה, גוף חסון וגבוה, ומשחק עצור ומחושב-הן הן התכונות הדרושות לכדורגלן מצטיין!".

⁴ שלמה להט, גדל ברחובות, לימים אלוף בצה"ל וראש עיריית תל אביב יפו.

במסע "מכבי" ת"א לטורקיה מוסי הצליח להציל ברגע האחרון "שער" בטוח כאשר החלוץ הטורקי התקדם עם הכדור לעבר השער שהיה ריק לחלוטין ומוסי תוך גלגול באוויר, הרחיק את הכדור מקו השער בשנייה האחרונה.

מוסי השתתף בקורס מאמנים באנגליה ולאחר שסיימו אימן את קבוצות הפועל ירושלים, נס ציונה, הפועל באר שבע והפועל רמת גן.

מוסי, היה שחקן פופולרי וספורטאי מוערך ורבים חלקו לו כבוד והערצה על היותו שחקן אהוב ובן אדם. רבים מבני המושבה הכירו את מוסי ולא מקרה שהמשורר והסופר הרחובותי דן אלמגור כלל את שמו של מוסי בשיר שחיבר ב- 1958 "אז מה אם אנחנו מרחובות?". אלא, שבטרם הושמע השיר הוא הכניס בו שינוי, ממש בדקה ה-90. זה היה באולם "ויקס" במכון ויצמן למדע. רק מעטים ידעו כי שמו של מוסי הוחלף בשמו של מאיר ויסגל, נשיאו ויו"ר וועד הפועל של המכון. כאשר שמעו מארגני האירוע, אנשי מכון ויצמן, כי בפזמון החוזר של השיר מוזכרים האחים אפרים ואהרון קצ'לסקי (קציר) לחצו עליו להכניס לשיר את שמו של מאיר ויסגל והוא נעתר לבקשתם.

על כך סיפר דן אלמגור וביקש את סליחתו של מוסי בערב שהינחה לכבודו ב- 2004 בהשתתפות בני המשפחה, חברים, ומעריציו הרבים ביניהם שחקני הנבחרת הלאומית עימם שיחק: יעקב חודורוב, שייע גלזר, יוסף מרימוביץ יצחק שניאור וראשי התאחדות הכדורגל בישראל. הקהל שר לראשונה את השיר " אז מה אם אנחנו מרחובות?" במילותיו המקוריות עם הפזמון החוזר: "אז מה אם אנחנו מרחובות? / אנחנו מרחובות – אז מה? / תוכלו לסייג בלזול עד מחר, / אבל תצטרכו אז לזכר / את שני הקצ'לסקים, / את ס' יזקר, / מוסי, ו'בוסי" / ודן אלמגור.⁵

מוסי נפטר ב-7 במרץ 2012 בגיל 86.

מוסי ליטבק משמאל

⁵ מילים דן אלמגור, לחן פרנק פלג.

מאורעות תרפ"א במושבה רחובות

צבי תדמור

לשכת הנשיא ויצמן

בימים אלה אנו מציינים את יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ולנפגעי פעולות האיבה ואת יום העצמאות ה-73 למדינת ישראל. "הסימנים" הראשונים לסכסוך בינינו לבין ערביי ארץ ישראל הופיעו ב"מאורעות תרפ"א" שנדחקו הצידה בזיכרון הקולקטיבי. בחרתי להביאם בפניכם.

לפני מאה שנים, בכ"ג ניסן, האחד במאי 1921 החלו מאורעות תרפ"א בארץ ישראל והסתיימו לאחר חמישה ימים. סדרה של מעשי רצח, אלימות, שוד וביזה היו ביהודים ורכושם, בוצעו בידי ערבים. הם החלו ביפו והתפשטו ליישובים יהודיים נוספים. במהלכם נרצחו 47 יהודים ונפצעו 140. לערבים היו 48 הרוגים ו-73 פצועים מירי של הצבא הבריטי ושל מגינים יהודים על התוקפים. (ויקיפדיה)

הרקע למאורעות בוועידה שהתקיימה בסן רמו שבאיטליה באפריל 1920, בהשתתפות ראשי ממשלות צרפת, בריטניה, איטליה, יוון וכן נציגים מכמה ממדינות אירופה. הוועידה דנה בחלוקת האימפריה העות'מאנית, והחליטה, להכיר בהסכם סייקס-פיקו לחלוקת האזור בין בריטניה לצרפת. א"י כולל הגדה המזרחית של הירדן, נמסרה לניהול המנדט בריטי. הצהרת בלפור להקמת בית לאומי ליהודים בארץ ישראל הוכרה, והוטל על בריטניה לפעול למימושה. הערבים במרחב התנגדו לשלטון הבריטי והצרפתי ודרשו עצמאות. וינסטון צ'רצ'יל, שר המושבות של בריטניה, נשלח להרגיע את הרוחות. בפגישה של צ'רצ'יל עם משלחת ערבית, דרשו נציגי הערבים, לבטל את הקמת הבית הלאומי. צ'רצ'יל דחה את הבקשה וטען כי בריטניה מחויבת להצהרה.

ב-1 למאי 1921, התקיימה בתל אביב הפגנת פועלים של "אחדות העבודה" באישור הממשלה. באותה שעה יצאה משכונת נווה שלום הפגנה ללא אישור הממשלה בהשתתפות חברי המפלגה הקומוניסטית. בהפגנה נשאו כרזות הקוראות לערביי א"י להתנגד לשלטון הבריטי. בין משתתפי ההפגנות פרצה תגרה, המשטרה הבריטית התערבה ורדפה אחרי המפגינים מהמפלגה הקומוניסטית. הערבים שהותססו ע"י העיתון "פלסטין", שפרסם מאמרי הסתה נגד הבריטים והיהודים, ניצלו את ההפגנות להתפרצות אלימה. פורעים ערבים משכם וכפרי הסביבה, שהגיעו לפני כן ליפו, התנפלו על עולים ועל תושבי השכונות היהודיות הגובלות ביפו ופתחו במסע רצח, שהתפשט משם לרחבי הארץ.

המאורעות לא פסחו גם על המושבה רחובות, אולם זו השכילה לעמוד בפרץ בעוד מועד. אנשי המושבה, ששירתו במלחמת העולם הראשונה ב"גדוד העברי" הבינו כי מול התקפות נרחבות, לא ניתן להתגונן בעזרת כמה שומרים רכובים, המהווים מטרה גלויה לכדורי התוקפים וכי יש להיערך אחרת. משה סמילנסקי מונה למפקד המושבה. ביתו של סמילנסקי נקבע כבניין המטה.

ברחבי המושבה הוקמו חמש עמדות, לכל עמדה מונה מפקד. **עמדה אחת**, הוקמה בבית סלוצקין (רחוב מנוחה ונחלה) ושלטה על הדרך הצפונית המגיעה מרמלה, **עמדה שנייה**, הוקמה בבית הכנסת הגדול (רחוב בנימין פינת מנוחה ונחלה) ושלטה על הדרך המזרחית המגיעה מרמלה, **עמדה שלישית**, הוקמה בבית זלמן לוין (רחוב הרשזון פינת רחוב הרצל), עמדה זו חלשה על הדרך המגיעה מעקיר, **עמדה רביעית**, הוקמה

ב"גבעת האהבה" (רחוב טלר- פינס) וסביבה נחפרו תעלות קשר. העמדה חלשה על הדרכים המגיעות מזרנוגה ויבנה. **עמדה חמישית**, הוקמה על הגבעה בשעריים (ליד רחוב בר כוכבא)

בנוסף, הוקמה יחידה ניידת רכובה על סוסים, שבראשה עמדו השומר אברהם בלומנפלד, והרץ מקוב. נקבעה מרפאה לשעת חירום, עם רופא, אחות ונושאי אלונקות. נערי המושבה, נבחרו כרצים מקשרים בין העמדות, ומונה להם מפקד. לרשות המגנים עמדו 42 רובים אנגלים, כמה רובי צייד, אקדחים, ונשק קל, שכלל בעיקר מוטות עץ וברזל.

ב-6 במאי 1921, ביום שישי, התאסף ברמלה המון **לחגיגות נבי צאלח**⁶. השלטונות הבריטיים הרשו את קיום החגיגה לאחר שנכבדים ערבו להתנהגותו של ההמון. עם סיום החגיגה ברמלה החלו מסיתים לעורר את קהל החוגגים לפנות לעבר רחובות. הם התקדמו בדרך הצפונית ובדרכם עברו דרך פרדסי המושבה ובזזו מכל הבא ליד. בשעת הצהריים הגיעו המוני הערבים לצפון המושבה בצעקות "עליהום" ו-"איטבח אל יאהוד".

משה סמילנסקי

מגני המושבה, המתינו להם נוצרים את נשקם, עד שהפורעים התקרבו, ואז פתחו עליהם באש יעילה משלושה כיוונים. הפורעים נפוצו בהשאירם בשטח 6 פורעים הרוגים. שני פצועים ערבים נאספו וטופלו במרפאה. לאנשי המושבה לא נגרמו אבידות. לאחר שהסתיים הקרב, הגיעה תגבורת של שוטרים ערבים ובראשם קצין בריטי, אולם לדרישת המגנים, הם עזבו את המקום. מאוחר יותר הגיעה גם יחידת חיילים הודים, אך גם הם עזבו את המקום לאחר זמן קצר.

אהרון מדהלה שהיה מפקד העמדה בשעריים סיפר, כי סמילנסקי שלח אותו עם משה אהרונוביץ לאספה שתהיה למחרת בנבי צאלח

⁶ נבי צאלח, נביא מצפון ערב, בישר לעמו את בשורת המונותיאיזם, עליו דיבר מוחמד ובמופתו השתמש כדי להרתיע את מתנגדיו במכה. זה אירוע דתי והמונים מקיימים אותו לאחר תפילת הצהריים של יום שישי. ברמלה המתפללים נוהגים לפסוע בשירה מהמסגד הגדול לעבר קבר נבי צאלח במסגד הלבן.

שברמלה. הם התחפשו לערבים, נטמעו בין הקהל, שמעו על תכנון ההתקפה על רחובות, ושוב לדווח על כך לסמילנסקי.⁷

כתובת המספרת על שיקום קבר נבי צלאח במתחם המסגד הלבן ברמלה

קבר נבי צלאח ברמלה

⁷ אתר ארכיון רחובות, מתוך דברים שחקר וכתב יהודה בן בסט.

היה הייתה עברית

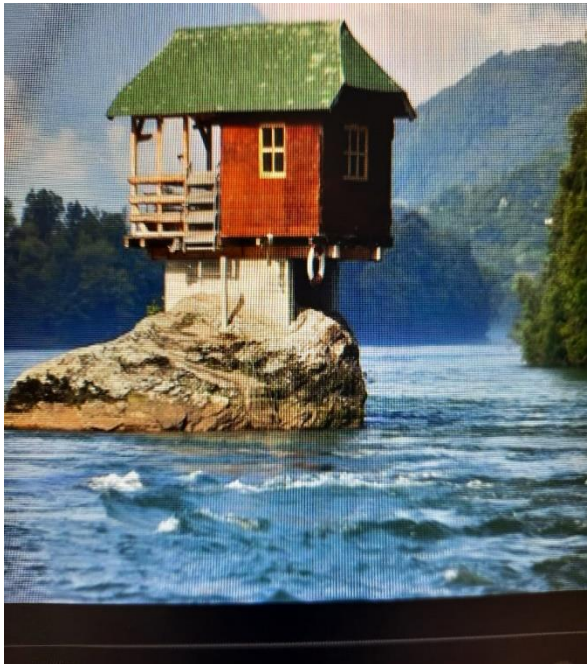
רות קלי

רבים הבתים בשפתנו. חלקם משמשים אותנו עד היום: בית ספר, בית מרקחת, בית חולים, בית בד.

אולם יש גם רבים שהיו בשימוש בעבר, ונעלמו עם השנים. מהם: בית מורשי העם, בית מרכולת הסמים, בית מצבה...

ובכן: בית מורשי העם = בית נבחרים, פרלמנט [גם: בית מועצות, בית בחירים, מרשון, בית מועד] "הימים האלה הם ימי פתיחת בית מורשי העם במלכויות אחדות." האור, תרנ"א 1891

בית מרכולת הסמים = בית מרקחת [גם: בית סמי רפואות, בית סמים] "זכור תזכור טרם נהייתה בית מרכול הסמים להחברה..." הצבי, תרמ"ו 1886.

בית מצבה = מוזיאון לתערוכות, גלריה. "התמונה הזאת הוצגה בבית מצבת התמונות, והיא מעשה ידי אחד הציירים הצעירים" חבצלת, תר"ס 1920.

בית משתה קאפע = [גם: בית קהוה] "מ.ק. בן כ"א, מוכר יין, וב.ק. בעל בית משתה קאפע, בן כ"ב, נאשמים כי היו חברים לוועד המורדים..." חבצלת, תרנ"א 1891.

ואחרון נחמד: בית נפש = מחוך. "ועתה, בתי נפש צרים לוחצים את ירכי הבתולות וחזיהן בעקרונ..." האור, תרנ"ב 1892.

זהו הפעם. אני הולכת לפגוש חברה בבית משתה קאפע.

מעבר לשולחן הטיפולים

ד"ר רפי שחף

זמן רב, שנים, אני ניצב מעבר לשולחן הטיפולים במרפאה הוטרינרית ומולי נע ועובר לו העולם, כלבים, חתולים ובעלי חיים אחרים, מגיעים ומונחים לפני על השולחן ותוך כדי טיפולים, ניתוחים, חיסונים - צצים ועולים קטעי חיים. הקליניקה כמיקרוקוסמוס, כמראה של החיים.

גורה זעירה מגיחה מהרחם בניתוח קיסרי דחוף ולאחר זמן קצר להתמיה - הופך אותו יצור זעיר וחלוש, הנושם בקושי עקב חומר ההרדמה שספג במהלך הניתוח, לכלבה גדולה ומפוארת והנה אני כבר מטפל בהמלטה הראשונה, השנייה, השלישית שלה. חתלתול עיוור חלוש וקפוא, שנמצא זרוק בליל חורף ליד פחי האשפה בחצר ואשר למרות האופטימיות הטבועה בי מלידה, איני יכול להאמין שיחיה עד הבוקר, מתגבר, מתאושש והנה הוא כבר חתול זכר ענקי ותקיף, השליט הבלעדי והבלתי מעורער של הבית והסביבה וכאשר הוא מגיע למרפאה אפילו לשם פעולה פשוטה כמו חיסון חתלתלת למשל, יש לגייס את כל כוחות הביטחון כדי לתפסו ולבצע בו את זממנו.

והאנשים, כל הסוגים, כל הגדלים, כל המינים, כל הצבעים וכל הווריאציות של האופי האנושי, כולם נכנסים ובאים: שוכני וילות רב מפלסיות ותושבי שכונות המצוקה, עירוניים שכלביהם ישנים בשמיכות פוך בחורף ומתחת למזגן בקיץ, ומושבניקים מחוספסים המתירים את כלבם מן השרשרת רק לרגל חיסון הכלבת השנתי, מתנדבות בהירות עד כדי שקיפות מן הקבוץ הסמוך, חוזר בתשובה עבדקן בקפוטה והבדואי הגר בבית האריזה בפרדס אשר בשולי המושבה, משפחות "עדר" עם המון ילדים, כלבים וחתולים, רעש והמולה מתמידים ולעומתם אלמנה קשישה או זוג חשוך ילדים שהכלב הוא כל עולמם.

לכולם מכנה משותף אחד, הם לקחו על עצמם אחריות כלפי יצור חי ואהוב ויהיה זה חתלתול קטן או מסטינו נפוליטני אימתני, אין זה משנה כלל, הם אוהבים אותו, מטפלים בו ובעיקר, הופכים אותו לחלק בלתי נפרד מעצמם וממשפחתם, וכמו לגבי בני המשפחה האנושיים, יש להם רגעים של סבל צער וחרדות,

אך על כל זאת ישנה תמורה נפלאה ונהדרת, שרק מי שגידל בעצמו בעל חיים יכול לקלוט ולהבין, התחושה של לאהוב ללא תנאי ולהיות נאהבים ושייכים.

לראות, להביט, להתבונן

תל אביב, רחוב שונצינו, אפריל 2021

צילם יוסי רזי